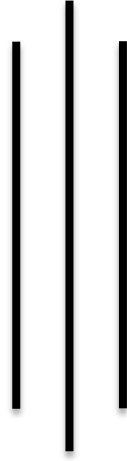

वार्षिक नगर विकास योजना

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ का नीति तथा कार्यक्रम)

नमोबुद्ध नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
भकुण्डेबेशी, काम्भेपलाञ्चोक
बागमती प्रदेश, नेपाल
२०८१

आगामी आ.व. २०८१/०८२ को नीति तथा कार्यक्रम

दोश्रो नगर सभाको पाँचौँ अधिवेशनको पहिलो बैठकमा नगर प्रमुख श्रीमान् कुनसाङ लामाज्युबाट प्रस्तुत आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

आदरणीय नगरसभाका सदस्यज्यूहरू,

१. यस गरिमामय नगरसभामा उपस्थित नगर उप-प्रमुखज्यु, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यु, सम्पूर्ण वडाका वडा अध्यक्षज्यूहरू, कार्यपालिका सदस्यज्यूहरू, वडा सदस्यज्यूहरू, विषयगत शाखाका प्रमुखहरू, संचारकर्मीहरू, कर्मचारी मित्रहरू तथा उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरूलाई हार्दिक स्वागत गर्न चाहन्छु। देशले लिएको समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीको राष्ट्रिय आकांक्षालाई आत्मसात गर्दै नमोबुद्ध नगरपालिकाको कृषि, पर्यटन र व्यापार: समृद्ध नमोबुद्धको दीर्घकालीन सोच पूरा गर्ने तर्फ प्रतिबद्ध रही आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दैछु। जनताको अभिमत स्थायी शान्ति, स्थिरता, सुशासन र दिगो विकासका प्रतिफल जनतासमक्ष पुर्याउने जिम्मेवारी हाम्रो काधमा आएको परिपेक्ष्यमा नमोबुद्ध नगरबासीले अत्याधिक मतले पाँच वर्षका लागि दिएको जनमतको कदर र सम्मान गर्दै सो जिम्मेवारी इमान्दारीपूर्वक निर्वाह गर्ने विश्वास दिलाउन चाहन्छु।
२. आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमहरू प्रस्तुत गर्ने सन्दर्भमा सर्वप्रथम मलाई नगर प्रमुखमा निर्वाचित गराउनु हुने सम्पूर्ण नगरबासीहरूमा पुनः हार्दिक धन्यवाद प्रकट गर्दछु साथै यो अवसरको लागि नगर कार्यपालिका तथा नगर सभा प्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्न चाहन्छु।

३. दोश्रो चरणको स्थानीय तह सदस्य निर्वाचन, २०७९ पश्चात नमोबुद्ध नगरपालिकाका तर्फबाट दोश्रो नगर सभाको पाँचौँ अधिवेशनको पहिलो बैठकमा तेस्रो पटक आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम यहाँहरू समक्ष पेश गर्न पाउँदा म गौरवान्वित भएको छु।
४. प्रथमतः राष्ट्रहित, लोकतन्त्र, अग्रगामी परिवर्तन र अधिकार प्राप्तिका लागि नेपाली जनताले गरेका लामो र गौरवपूर्ण एतिहासिक संघर्ष तथा आन्दोलनमा सहादत हुनु भएका सम्पूर्ण ज्ञात/अज्ञात सहिदहरू प्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्न चाहन्छु। साथै लोकतन्त्र प्राप्तिका लागि विभिन्न चरणको आन्दोलनको क्रममा घाइते, अपाङ्ग, पिडित एवम् बेपत्ता योद्दाहरूले पुर्याउनु भएको योगदान र अगुवाइ गर्नुहुने सम्पूर्ण अग्रजहरू प्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दछु।
५. नमोबुद्ध नगरपालिकाले नगरपालिकाको समग्र विकास तथा सेवा प्रवाहको लागि नविन र रूपान्तरणकारी योजना तथा कार्यक्रम संचालन गर्नु आजको आवश्यकता हो। नेपालको संविधान, संघ, प्रदेश तथा नगरपालिकाको आवधिक नगर विकास योजना, दिगो विकास लक्ष्य, सोही योजना, हालसम्मको उपलब्धि, नागरिकको आकांक्षा, राजनीतिक दलहरूको प्रतिबद्धता, नेपाल सरकार र बागमती प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम लगायत सम्पूर्ण सरोकारवाला पक्षहरूको सुझाव समेतका आधारमा सबल, सुशासनयुक्त, आत्मानिर्भर र प्रविधिमैत्री नगर बनाउने संकल्पका साथ आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को नीति तथा कार्यक्रम गर्ने मूल आधार र मार्गदर्शन रहेका छन्।
६. आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को नीति तथा कार्यक्रमको लागि आफ्नो अमूल्य सल्लाह सुझाव प्रदान गर्नुहुने प्रतिनिधि सभा सदस्य, बागमती प्रदेश सभा सदस्य, सम्पूर्ण जनप्रतिनिधिज्यूहरू, विभिन्न राजनितिक दलका प्रतिनिधिज्यूहरू विद्वत वर्ग, कर्मचारीहरू,

प्राध्यापकहरू, शिक्षकहरू, नागरिक समाज, संचार जगत, विभिन्न संघसंस्था, निजी प्रतिष्ठान र आम नागरिकहरूलाई अन्तरस्करणदेखि नै धन्यवाद व्यक्त गर्दछु र कार्यान्वयनका लागि निरन्तर सहयोग, सहकार्य र समन्वयको पनि अपेक्षा गर्दछु।

७. नेपालको संविधान २०७२ को भाग ४ धारा ४९, ५० र ५१ अनुसार राज्यले तय गरेका निर्देशक सिद्धान्त, निर्वाचनका बेला हामीले गरेका प्रतिबद्धता, दिगो विकास लक्ष्यका प्राथमिकताहरू, नमोबुद्ध नगरपालिकाको आवधिक योजना एवं विषयगत रणनीतिक योजनाहरूका लक्ष्य प्राप्ति गर्ने उद्देश्यका साथ यो नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गरेको छु।

आदरणीय नगरसभा सदस्यज्यूहरू,

"कृषि, पर्यटन र व्यापार: समृद्ध नमोबुद्धको आधार" भन्ने मूल नारालाई आत्मसात् गर्दै संविधानको मर्म र भावना अनुरूप सबै प्रकारका विभेदहरू अन्त्य गरी आर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिक न्यायको सुनिश्चितताका लागि समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्न टोल र वडास्तरबाट अभ्यास गर्ने गरी एक विकसित, सुशासनयुक्त र भ्रष्टाचार मुक्त स्थानीय सरकार, उत्तरदायी सरकार, विकासशील सरकार, जनमुखी सरकार, बलियो सरकार सबैको उन्नतिको आधार भन्ने मान्यतालाई साकार पार्न आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को वार्षिक नगर विकास नीति तथा कार्यक्रम संविधान प्रदत्त हक अधिकार सहित गठित यस नगरपालिकाको प्रमुखको हैसियतले यस गरीमामय सभा समक्ष प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

(क) आर्थिक विकास नीति

१. कृषि तथा पशुपंक्षी विकास नीति:

कृषि:

- कृषि यान्त्रिकरण, वीउ प्रविधि तथा प्रशोधन एवम् भण्डारणमा अनुदानको व्यवस्था गरी कृषि क्षेत्रको उत्पादन एवं उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने नीति लिईनेछ।
- “कृषि कर्मको सारः खाधान्न र तरकारीमा आत्मनिर्भर हुँदै व्यापार” को नीति लिईनेछ।
- रासायनिक मलको अभावलाई परिपूर्ति गर्न नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको समन्वयमा मलको कोटा बढाउन विशेष पहल गरिनेछ।
- दिगो, आत्मनिर्भर, व्यवसायिक कृषि प्रणालीको विकास गर्न र कृषि क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न उत्पादन देखि बजारीकरण सम्मको स्पष्ट सुधार कार्ययोजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।
- नेपाल सरकारसँगको सहकार्यमा प्रत्येक वडामा नमुना फर्म स्थापना गरी सिकाईकेन्द्रको रूपमा विकास गरिनेछ।
- अर्गानीक खेती प्रवर्धन गर्न प्राङ्गारीक तथा जैविक मल उत्पादनमा विशेष जोड दिईनेछ। फोहोरमैला व्यवस्थापन कार्यमा प्राङ्गारिक मल उत्पादनलाई समावेश गरिनेछ।
- जलवायु परिवर्तनको सन्दर्भमा कृषिलाई जयवायु अनुकूलित बनाउन स्थानीय जलवायु अनुकूलन कार्ययोजना (LAPA) लाई कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ।

- दिर्घकालीन सोच सहितको “कृषि रणनीतिक योजना” तयार गरी कार्यान्वयनमा लगिनेछ।
- साना सिंचाइ प्रवर्द्धन कार्यक्रम मार्फत कृषियोग्य जमिनमा सिंचाई सुविधा विस्तार गरिनेछ। नेपाल सरकार र प्रदेश सरकार संगको सहकार्यमा ठूला सिंचाई आयोजनाहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- एक गाउँ एक कृषि तथा पशु प्राविधिक, एक वडा एक कृषि दुत तथा एक पालिका एक पशु चिकित्सकको व्यवस्थापन गरी कृषकको घर-आँगनमा विज्ञ कृषि प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराईने।
- नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको सहयोग र सहकार्यमा कृषक सूचीकरण र वर्गीकरण गरी कृषि सेवालाई प्रभावकारी र न्यायोचित बनाईनेछ।
- कृषि तथा पशुधन बीमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता र विस्तार गरिनेछ।
- किसानको तथ्यांक संकलन गरी परिचयपत्र वितरण गर्ने नीति लिईनेछ।
- कृषिमा उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न माटो परिक्षण शिविर संचालन गरिनेछ।
- रासायनिक विषादी न्यूनीकरणका लागि गुणस्तरीय वानस्पतिक विषादी कृषक घर घरमा बनाउन प्रोत्साहन गर्ने नीति लिईनेछ।
- ताजा कृषि उपजको भण्डारण गरी उपयुक्त बेमौसममा निकासी र उपयुक्त मूल्य प्राप्त गर्न वडा नं ३ स्थित दाहालचौरमा निर्माणाधीन कोल्डस्टोरको निर्माण सम्पन्न गरी सञ्चालनमा ल्याईनेछ।
- स्थानीय उत्पादन वृद्धि रोजगारी सिर्जना र गरिबी न्यूनीकरण गर्न सहकारी क्षेत्रको प्रवर्द्धन गरिनेछ।
- सहकारी संस्था अनुगमन र नियमन प्रकृत्यालाई प्रभावकारी बनाईनेछ।

- फलफुल प्रबर्धन कार्यक्रम, तरकारी विकास कार्यक्रम, एकल महिला पशुपालन प्रबर्द्धन कार्यक्रम मार्फत कृषि व्यवसायलाई उत्पादनमूखी र समन्यायिक बनाईनेछ।
- सबै स्थान र समयमा कृषि क्षेत्रमा ट्याक्टर प्रयोग सम्भव नहुने हुँदा परम्परागत रूपमा एक हल गोरु पालि खेती किसान गर्ने किसानलाई सम्मान सहित पाँच हजार रुपैयाँ नगद अनुदान दिने नीति लिईनेछ।
- व्यवसायिक कृषि कर्ममा निजी क्षेत्र र युवाहरूलाई आकर्षण गर्न सहजीकरण सम्बन्धी विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- अर्गानिक नगरपालिका उन्मुख कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न संघ, प्रदेश र गैर सरकारी संघ संस्थाहरूसँग समन्वय गरिनेछ।
- भू-उपयोग नक्सा बमोजिम नगरपालिकाले एकिन गरेको खेतियोग्य जमिनको खण्डीकरण रोकी खेतियोग्य जमिनको संरक्षण एवं वैज्ञानिक सदुपयोग गरिनेछ।
- रोशी खोला र दाप्चा खोलाको जलधार क्षेत्रलाई उपयुक्त प्रविधि प्रयोग गरी कृषियोग्य भूमिमा वर्षेभरी सिंचाइ सुविधा उपलब्ध गराउने नीति अनुरूप थप जमिनमा सिंचाइ सुविधा विस्तार गरिनेछ।
- कृषि तथा पशुपालनमा दिईने अनुदानलाई आवश्यकता र उत्पादनमा आधारित बनाईनेछ साथै फलफुलका विरुवा वितरण कार्यलाई एक विद्यार्थी एक विरुवा वितरण कार्यक्रम कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ।

पशुपंक्षी:

- पशुपंक्षीमा लागने महामारीजन्य तथा अन्य रोगहरुको नियन्त्रण तथा रोकथामको लागि निशुल्क स्वास्थ्य परिक्षण एवं औषधि वितरण कार्यक्रम निरन्तरता दिईनेछ।
- नगरपालिकाले वितरण गर्ने कृषि विकास र पशुपंक्षी विकासमा प्रयोग हुने यन्त्र, उपकरण लगायतका सामग्रीमा ५० प्रतिशत अनुदानको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिईनेछ।
- हाम्रो नगर दुधमा आत्मानिर्भर रहेकोमा अण्डा र मासुमा पनि आत्मानिर्भर बनाउन बाखा/कुखुरा पालन पकेट क्षेत्रको पहिचान गरिनेछ।
- पशुजन्य उत्पादन प्रवर्द्धनका लागि नश्ल सुधार, कृत्रिम गर्भाधान, पशु आहार प्रवर्द्धन र पशुजन्य व्यवसायमा लागत न्यूनीकरण गर्न यान्त्रिकरणमा जोड दिईनेछ।
- नगर क्षेत्रभित्र पशुपंक्षी फर्म संचालन गरी मासुजन्य एवं पशुजन्य पदार्थ धेरै बिक्रि वितरण, आयआर्जन र रोजगार दिने नमुना फर्म संचालक कृषकलाई पुरस्कृत गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।
- नगर क्षेत्रभित्र कृषि, पशुपंक्षी फर्म संचालन गरी रोजगारी बढाउन दुग्ध उत्पादक किसानलाई दैनिक उत्पादन बिक्रि वितरण भएको दुधमा प्रति लिटर अनुदान वितरण गर्ने सोचका साथ कानुन निर्माण कार्यान्वयन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।

- नगरपालिका भित्रको पशुपंक्षी, पशु व्यवसायदुग्ध सङ्कलन केन्द्र ,कृषि फर्म , तथा उद्यमीहरूको तथ्याङ्कअद्यावधिक गरिनेछ।
- असल पशु पालन अभ्यास कार्यक्रम सकलन गरिनेछ।
- पशु व्यवसाय तथा उत्पादनडोरी उद्योगहरूको नियमित ,फर्म तथा मासु पसल , अनुगमनतथा दर्ता गर्न प्रत्साहन गरिनेछ।
- परजीवी नियन्त्रण तथा पशु स्वास्थ्य शिविर सञ्चालनलाई निरन्तरता गरिनेछ।
- रेबिज रोग नियन्त्रण कार्यक्रम निरन्तरता दिईनेछ।
- पशु आहारा कार्यक्रम अन्तर्गत हिउदे तथा बर्षे घाँस खेती विस्तार गरिनेछ।

२. औद्योगिक विकास र व्यावसायिक प्रवर्द्धन सम्बन्धी नीति:

- भकुण्डेवेशीलालाई निकटवर्ती पालिकाहरू एवं जिल्लाहरूको व्यापारिक केन्द्रको रूपमा विकास गर्न नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार एवं निजी क्षेत्रसँग समन्वय एवं सहकार्य गरिनेछ।
- बेरोजगारहरूको तथ्यांक व्यवस्थित गरी एक बेरोजगार एक सिप प्रवर्द्धन गरी सार्वजनिक निर्माण कार्यमा निजहरूको आवद्धता बढाईनेछ।
- उद्योग र व्यवसायमैत्री नीति ; नमोबुद्ध नगरपालिकाको समृद्धि भन्ने मूल नारालाई सार्थकता प्रदान गर्न निजी क्षेत्रलाई उद्योग र व्यवसायमा आकर्षित गर्न लगानीमैत्री नीति एवं वातावरण सृजना गरिनेछ ।
- स्थानीय उत्पादनलाई कच्चा पदार्थको रूपमा प्रयोग गरी सञ्चालन हुनसक्ने उद्योगको सम्भाव्यता अध्यायन गरी त्यस्ता उद्योगहरू स्थापनाको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ।

- सानो पूँजीबाट उद्योग वा व्यवसाय सञ्चालन गर्न चाहाने उद्योगी एवं व्यवसाहीहरूलाई आर्थिक ऐनमा विपेश व्यवस्था गरी करमा विपेश छुटको व्यवस्था गरिनेछ।
- स्थानीय ज्ञान, सीप, पूँजी र प्रविधिको प्रयोग गरी सञ्चालन हुने परम्परागत, साना तथा घरेलु उद्योगहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।

लघु उद्यम

- ज्ञान तथा सीपमा आधारित समावेशी र समन्यायिक सिद्धान्तका आधारमा तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरी लघु उद्यमशीलताको विकास मार्फत उद्यमीहरूको जनजीवन सुधार गरिनेछ।
- लघु उद्यमबाट उत्पादित वस्तुको उत्पादकत्व बृद्धि र बजार प्रतिस्पर्धा अभिवृद्धि गर्न समुहमा प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- आवश्यकता पहिचानका आधारमा लघु उद्यमीको पुनर्ताजगी एवं एडभान्स तालिम सञ्चालन गरिनेछ।
- लघु उद्यम विकास मोडेलमा नयाँ उद्यमी विकास गर्नेगरी आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- लघु उद्यमीद्वारा उत्पादित वस्तुको बजारीकरणको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ।
- गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम मार्फत थप नयाँ उद्यमी सिर्जना र पुराना उद्यमीहरूलाई स्तरोन्नति कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।

३. पर्यटन विकास तथा प्रवर्द्धन सम्बन्धी नीति:

- नमोबुद्ध नगरको गौरवको रूपमा रहेको नमोबुद्ध मन्दिर परिसरलाई विश्व सम्पदा सूचिमा सूचिकृत गर्न नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारसँगको समन्वयमा आवश्यक पहल गरिनेछ।
- नगर क्षेत्र रहेका धार्मिक, सांस्कृतिक, जात्रा एवं पर्वको संरक्षण एवं प्रवर्द्धन गरिनेछ। पर्यटन विकासका लागि नगरस्तरीय पर्यटन गुरुयोजना तयार गरिनेछ।
- सबैको पायक पर्ने स्थानमा मुख्य मुख्य पर्यटकीय स्थानको बोर्ड तयार गरी प्रचारप्रसार गरिनेछ।
- साँस्कृतिक, पर्यटकीय एवं पुरातात्विक स्थान दाप्चा क्षेत्रको एकीकृत नमुना वस्तुस्थिति तयार गरिनेछ।
- पर्यटन पूर्वाधार निर्माणको लागि ठुलो बजेट रकम आवश्यक पर्ने भएकोले नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारसँग आयोजना माग गरी सञ्चालन गरिनेछ। पर्यटन पूर्वाधार निर्माणमा निजी क्षेत्रलाई समेत प्रोत्साहन गरिनेछ।
- पर्यटकीय क्षेत्रमा होटल, रेष्टुरेन्ट, होमस्टे आदि सञ्चालन गर्न निजी तथा सामुदायिक क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
- जिपलाईन, बन्जी जम्प, ट्रेकिङ जस्ता साहासिक पर्यटनको सम्भाव्यता अध्ययन गरी कार्यक्रम संचालन गर्न निजी क्षेत्रलाई आकर्षित गरिनेछ।
- होमस्टे सञ्चालन गर्न चाहने पर्यटन व्यवसायीहरूका लागि विशेष प्याकेज कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ।

- दाप्चा पुरानो बजार, फूलबारी, भेडाबारी , कानपुर, कोटतेमाल र काँक्रे बजारलाई पर्यटकीय एवं सांस्कृतिक क्षेत्रको रूपमा घोषणा गरिनेछ।
- परम्परागत संस्कृति र सम्पदामा आधारित पर्यटन प्रवर्धन गर्न स्थानीय वास्तुकला झल्कने संरचना, सील्पकला, भेषभुषा, लोक गीत, लोक नृत्य, पर्व आदिको संरक्षण गरिनेछ।
- पर्यटनलाई नगर विकासको मुख्य मेरुदण्डको रूपमा विकास गर्ने र हाल भएका मठमन्दिर, गुम्बा, चर्च आदि प्राकृतिक मनोरम दृष्यावलोकन स्थलको बोर्ड राखी प्रचार-प्रसार गरिनेछ।
- नमोबुद्ध-दाप्चा-कोटकाली-भिमसेनस्थान-धुँवाकोट-देवीस्थान-रक्तकाली-कोटतिमाल-रजबम पोखरी-जगबैजेश्वर लगायत नगर भित्र रहेका सम्पूर्ण मन्दिरहरूलाई समावेश गरि धार्मिक पर्यटन परिपथ निर्माण गरिनेछ।
- धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरूको विषय स्थानीय पाठ्यक्रमा समावेश गरी पठन-पाठनको व्यवस्था गरिनेछ।

४. रोजगार सम्बन्धी नीति:

- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम र युवा रोजगारीका लागि रूपान्तरण पहल परियोजना मार्फत सुचिकृत बेरोजगारलाई आवश्यकता अनुसार १०० दिनको प्रत्यक्ष रोजगारी प्रदान गरिनेछ।
- श्रमको सम्मान, राष्ट्रको अभियान कार्यक्रम मार्फत सबै प्रकारका श्रमको सम्मान गर्ने संस्कृतिको विकास गरिनेछ।

- नगरपालिका भित्र सञ्चालन गरिने विकास निर्माणका कार्यहरूमा रोजगार सेवा केन्द्रमा सूचिकृत व्यक्तिहरूलाई संलग्न गराउने नीति अख्तियार गरिनेछ।
- वेरोजगार व्यक्तिहरूको पहिचान गरी रोजगार सेवा केन्द्रमा सूचिकृत गरी नगरपालिका भित्र सृजना भएको रोजगारीमा सिफारिस गरिनेछ।
- वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका व्यक्तिहरूको ज्ञानमा आधारित रोजगारी सृजना गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- स्वरोजगार हुन चाहने युवा तथा शैक्षिक वेरोजगार, महिला, दलित, अल्पसंख्यक, अपाङ्ग र विपन्न समुदायका व्यक्तिलाई सहूलियतपूर्ण कर्जा प्रवाह गर्न स्थानीय वित्तीय संस्थाहरूको समन्वयमा विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- नगरपालिकामा रहेका सिपयुक्त जनशक्तिहरूको पहिचान र सूचिकृत गरि श्रम डेस्क मार्फत् परिचालन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ।
- व्यक्तिगत श्रम स्वीकृति र पुनःस्वीकृतिको लागि नगरको रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत समन्वय गरिनेछ।

(ख) सामाजिक विकास

१. खानेपानी तथा सरसफाई नीति:

- सबै घरपरिवरलाई आधारभूत खानेपानी सेवा उपलब्ध गराउने गरी एक घर एक धारा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।

- खानेपानी सुविधा विस्तारको लागि कार्यान्वयनमा रहेको नमोबुद्ध बृहत खानेपानी आयोजना लगायतका विभिन्न आयोजनाहरू सञ्चालन मार्फत पानी वितरण सहज गर्ने नीति लिईनेछ।
- प्राकृतिक खानेपानीका मुहान संरक्षण र सदुपयोग गर्न टोल विकास समिति मार्फत संरक्षण अभियान संचालन गरिनेछ।
- जमिन भित्रको पानी उपयुक्त संचिती कायम गर्न रिचार्ज पोखरीहरू निर्माण गर्ने र वृक्षारोपण कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- संघीय सरकार र प्रदेश सरकारको सहयोग र सहकार्यमा थप खानेपानी आयोजनाहरू निर्माण एवं सञ्चालन गरिनेछ।
- आकासे खानेपानी संकलन गरी भण्डारण गर्ने र पिउन योग्य बनाउने प्रविधि जडान सहितको संरचना निर्माण गर्न सम्बन्धित संघ संस्थाहरूसँग समन्वय गरी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- पालिकास्तरीय खानेपानी तथा सरसफाई योजना (WASH Plan) कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ।
- नगरपालिका भित्र रहेका सुख्खा क्षेत्रहरूको पहिचान गरिस्थानीय जलवायु अनुकूलन कार्यक्रम मार्फत कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ।
- नमोबुद्ध नगरपालिका वडा नम्बर ०८ को पिपलटार सिंचाई योजनालाई सम्पन्न गरिनेछ।
- नमोबुद्ध बृहत खानेपानी योजना, दाप्चा काशीखण्ड खानेपानी योजना, भालुखर्क खानेपानी योजना, बाँसखर्क पिपलचौर खानेपानी योजना, मेथिनकोट खानेपानी

योजना, फ्याङखोला खानेपानी योजना, कानपुर खानेपानी योजना लगायतका योजनाहरूलाई प्राथमिकतामा राखी संचालन गरिनेछ।

२. शिक्षा, युवा तथा खेलकुद नीति:

शिक्षा:

- बालविकास देखि कक्षा ५ सम्म कुल विद्यार्थी संख्या ३० भन्दा कम भएका सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूका लागि दिवा खाजा कार्यक्रममा नगरपालिकाको साझेदारी बढाईनेछ।
- नगरपालिका कर्मचारी तथा नगरपालिका भित्रका विद्यालयहरूका शिक्षकहरूलाई राजनीतिक दलको सदस्य लिन तथा दलको पदिय जिम्मेवारीमा बस्न नपाईने सूचना जारी गरिनेछ।
- विद्यार्थी संख्या र भूगोल समेतका आधारमा विद्यालय समायोजन र दरबन्दी मिलानको कामलाई तत्काल अगाडी बढाईनेछ। भूगोल हेरेर विद्यालय बस संचालन गरी आवतजावतलाई सहज सरलीकरण गरिनेछ।
- आवश्यकता र औचित्यका आधारमा बाल विकास केन्द्रमा दरबन्दी मिलान गरिनेछ। बाल विकास केन्द्रमा कार्यरत सहयोगी कार्यकर्ताका लागि न्यूनतम पारिश्रमिकको नगरपालिका अनुदानलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- कक्षा ८ को परीक्षालाई व्यवस्थित, मर्यादित बनाउन नगरस्तरीय परीक्षा केन्द्र, उत्तरपुस्तिका परिक्षणको सुरुवात गरिनेछ सोका लागि परीक्षा संचालन अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ।

- नगर भित्रका सामुदायिक विद्यालयहरुमा विद्यार्थीको घट्टो संख्यालाई विचार गरी हरेक शैक्षिक सत्रमा भर्ना घरदैलो अभियान, सिकाउने र टिकाउने नीति अवलम्बन गरी एक देखि पाँच कक्षासम्मका विद्यार्थीको दिवा खाजा कार्यक्रममा नगरपालिकाको हिस्सा जोड्न प्रयत्न गरिनेछ।
- शिक्षकको पेशागत विकासलाई मर्यादित बनाई सिकाई वातावरण, प्रविधिमैत्री बनाउन आवश्यक तालिम, कार्यशाला, प्रदर्शनी जस्ता कार्यहरु गरिनेछ र जनप्रतिनिधि, विद्यार्थी, शिक्षक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, अभिभावकसँग निरन्तर अन्तरक्रियाको व्यवस्था मिलाईनेछ।
- विद्यालय उमेरका सबैबालबालिकालाई समय सापेक्ष गुणस्तरीय शिक्षाको प्रदान गर्ने गरी रणनीतिक शिक्षा विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।
- शैक्षिक सेवा सुनिश्चिताको लागि बैकल्पिक शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- कक्षा १ देखि ५ सम्म क्रमशः अंग्रेजी माध्यममा पठन पाठन गरिनेछ।
- प्रविधियुक्त सिकाई प्रवर्धन गर्न संघ, प्रदेश सरकार र शिक्षासँग सम्बन्धित संघ संस्थाहरुको सहयोग समन्वय र सहकार्यमा आवश्यक कार्यक्रम लागु गरिनेछ।
- स्थानीय महत्व र आवश्यकताका विषयहरु समावेश गरी स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरि लागू गर्न आवश्यक वित्तीय स्रोतको व्यवस्था गरिनेछ।
- विद्यालयमा प्राविधिकधारका विषयहरु पठन पाठन गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरी सरोकारवालाहरूसँगको सल्लाह सुझाव बमोजिम सम्बन्धित निकायमा पहल गरिनेछ।

- शिक्षकहरूको पेशागत ज्ञान, सीप, क्षमता अभिवृद्धी गर्न माग र आवश्यकताको आधारमा तालिम, गोष्ठी, सेमिनार, कार्यशाला, प्रबोधिकारण जस्ता कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- विद्यालयहरूलाई कार्यसम्पादन र उपलब्धिमा आधारित अनुदानको व्यवस्थापन गरिनेछ।
- दलित, सिमान्तकृत, अपाङ्ग, आर्थिक रूपले विपन्न, अविभावकविहिन, असहाय परिवारका बालविकालाई विशेष छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरी शिक्षाप्राप्तीको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ।
- उच्च शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने शैक्षिक प्रतिष्ठानहरूलाई अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ।
- विद्यालय अनुगमनलाई तालिकाबद्ध र प्रभावकारी बनाईनेछ। अनुगमनबाट देखिएका कैफियतहरूको सुधार भए नभएको जाँच गरि सुधारको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ।
- वैकल्पिक शिक्षाको आवश्यकता पहिचान गरी कार्यक्रमहरू लागू गरिनेछ।
- सार्वजनिक र निजी विद्यालयको असल अभ्यास र अनुभव आदान-प्रदान कार्यक्रममार्फत विद्यार्थीको सिकाई सुधार गरिनेछ।
- एम.जि.एम. एल. कार्यक्रमलाई निरन्तरता प्रदान गरिनेछ।
- स्काउट शिक्षा र जुनियर रेडक्रस सर्कल कार्यक्रमहरू नीजि तथा सामुदायिक विद्यालयहरूमा संचालन गरिनेछ।

- विद्यालय शिक्षामा विविधता व्यवस्थापन गर्न एवं विपन्न बालबालिकाको शिक्षामा समन्याय प्रवर्द्धन गर्न अनाथ, टुहुरा, अतिसीमान्तकृत, लोपोन्मुख, अतिविपन्न र दलित बालबालिकालाई विशेष छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिनेछ।
- विद्यालय शिक्षाको गुणस्तर मापन तथा बृद्धि गर्न आधारभूत र माध्यमिक तह स्तरीयविविध अतिरिक्त क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- नगरपालिकाबाट सम्पादन भएका विद्यालय शिक्षाको गतिविधिहरूलाई योजनाबद्ध बनाई लागु गर्ननगरको शैक्षिक पात्रो प्रकाशनको व्यवस्था मिलाइनेछ।
- राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रम र नमुना विद्यालय कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- विद्यालयका हाताभित्र जङ्ग फुड निषेध गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।

युवा:

- नगरपालिकाभित्रका संघ/संस्था, युवाक्लवहरूलाई नगरको विविध विकासमाउपयोग गर्दै विकृति असमझदारी हटाई सुशासन र दिगो विकासका लागि परिचालन गरिनेछ ।
- नमोबुद्ध नगरपालिका र जिल्ला समन्वय समिति, काभ्रेपलाञ्चोकको सहकार्यमा युवा सम्मेलन आयोजना गरिनेछ ।
- नगरभित्रका युवाहरूलाई संगठित गरी नगरको समग्र उन्नती ,प्रवर्द्धन, सामाजिक सचेतना र विकासका कार्यहरूमा परिचालन गरिनेछ।
- युवा जनशक्तिको रुची र क्षमता बमोजिमको व्यक्तित्व, उद्यमशीलता र व्यवसायिकता विकास र प्रवर्द्धनको लागि कार्यक्रमहरू बनाई लागु गरिनेछ।

- युवा परिषदलाई समय सापेक्ष व्यवस्थित गरी युवा सशक्तिकरण र उद्यमशिलता प्रवर्धनको लागि परिचालन गरिनेछ।
- युवा जनशक्ति विकास र परिचालनको लागि विभिन्न संघ-संस्थाहरूसँग सहकार्य गरिनेछ।
- रोजगार र स्वरोजगार हुन चाहने युवाहरूको लागि प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद् र बहु प्राविधिक शिक्षालयबाट प्रदान गरिने सीपमूलक तालिम कार्यक्रमका प्याकेजहरू सञ्चालन गरिनेछ।

खेलकुद:

- अन्तर-विद्यालय खेलकुद कार्यक्रमहरू आयोजना गरिनेछ। विद्यालयहरूको अतिरिक्त कृयाकलापहरूमा खेलकुदलाई निरन्तर समावेश गरिनेछ।
- राष्ट्रपति सनिड सिल्ड प्रतियोगिता प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ।
- नगर खेलकुद विकास समितिलाई प्रभावकारी बनाई खेलकुद कार्यक्रम एवं प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। नगर बाहिर खेलकुद प्रतिस्पर्धामा भाग लिन जाने खेलाडीहरूका लागि सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। प्रतिस्पर्धामा सफल नगरका खेलाडीहरूलाई प्रोत्साहन र पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ।
- यस नगरपालिकाको वडा नं ४ मा निर्माण सम्पन्न भएको बहुदेशीय कवर्डहल आवश्यक व्यवस्थापन सहित सञ्चालनमा ल्याइनेछ।
- एक वडा एक खेलकुद मैदानको नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ।

३. स्वास्थ्य नीति:

- नगर भित्र रहेको सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थाका स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई eHMIS सम्बन्धी अभिमुखिकरण गरि अनलाईन प्रणालीद्वारा दैनिक रेकर्डिङ रिपोर्टिङ गर्न सबै स्वास्थ्य संस्थामा eHMIS लागू गरिनेछ।
- नगर भित्र रहेका सामुदायिक विद्यालयका प्र.अ/शिक्षक प्रतिनिधि, बि.ब्य.स समितिका अध्यक्ष,सम्पूर्ण जनप्रतिनिधि,महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरु, स्वास्थ्यकर्मी लगायतलाई नसर्ने रोग तथा जंक फुड (अस्वस्थकर खाना) सम्बन्धी अभिमुखिकरण गरि सबै सामुदायिक विद्यालयलाई जंक फुड (अस्वस्थकर खाना) मुक्त क्षेत्र घोषणा गरिनेछ।
- गाउँघर क्लिनिक तथा नियमित खोप क्लिनिकमा सेवा दिन खटिने स्वास्थ्यकर्मीलाई प्रोत्सहान स्वरूप यातायात खर्च दिईनेछ ।
- सबै स्वास्थ्यकर्मीहरु, महिला स्वयंसेविकाहरुलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। नागरिकसँग स्वास्थ्यकर्मीको भूमिका प्रभावकारी बनाउन क्षमता अभिवृद्धि लगायतका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- दाप्चा आयुर्वेद औषधालयको सेवालाई प्रभावकारी बनाईनेछ र अन्य वडामा नागरिक आरोग्य केन्द्र स्थापनाका लागि पहल गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य सम्बन्धी नागरिकको संवैधानिक मौलिक हकको प्रचलनको लागि सबै नागरिकलाई गुणस्तरीय आधारभूत स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चित गर्दै उच्च स्तरको स्वास्थ्य सेवाको लागि पूर्वाधार एवं संरचनाहरु तयारी गर्दै लगिनेछ।

- सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा समयमै नेपाल सरकारद्वारा निशुल्क घोषणा गरिएका औषधी एवं स्वास्थ्य सामग्री र स्वास्थ्य उपकरणहरू उपलब्ध गराउने नीति लिईनेछ।
- नगर भित्र रहेको स्वास्थ्य चौकिहरूलाई व्यवस्थापकीय तथा भौतिक सुधार गरी स्वास्थ्य उपचार सेवालाई गुणस्तरीय एवं थप व्यवस्थित गरिनेछ।
- वडा नं ९ को दाप्चा नमोबुद्ध नगर अस्पतालमा विशेषज्ञ सेवाको चिकित्सक सहित थप स्वास्थ्य उपकरण र संरचनाको व्यवस्था मिलाउन संघ सरकारसँग पहल गरिनेछ।
- प्रादेशिक अस्पतालको रूपमा रहेको मेथिनकोट अस्पताललाई थप सुदृढ गर्न सम्बन्धित निकायसँग थप समन्वय गरिनेछ।
- गर्भवती महिला, सुत्केरी आमा र नवजात शिशुको स्वास्थ्यको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी लागू गरिनेछ।
- नियमित खोप कार्यक्रम, महामारी रोग नियन्त्रण कार्यक्रम, स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतनामुलक कार्यक्रम, पोषण विषेश कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी जनताको स्वास्थ्य जोखिमहरू न्यूनिकरण गरिनेछ।
- एक विद्यालय एक नर्स कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरूमा स्वास्थ्यकर्मीहरूको अभाव हुन नदिन समयमै मानव स्रोत प्राप्ति योजना बनाई पदपूर्ति गरिनेछ।
- महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई प्रोत्साहित गर्न विषेश प्रोत्साहन प्याकेजको व्यवस्था गरिनेछ।

- आयुर्वेदिक र प्राकृतिक चिकित्सा प्रणालीलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति अवलम्बन गरी विविध कार्यक्रम संचालना गरिनेछ।
- नगरपालिका भित्र सञ्चालित निजी स्वास्थ्य संस्थाहरूको प्रभावकारी अनुगमन, निरीक्षण र नियमन गरिनेछ।
- जेष्ठ नागरिक वर्ग, पूर्णअशक्त वर्ग र अति विपन्न वर्गलाई लक्षित गरी स्वास्थ्य उपचारका लागि निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा उपलब्ध गराउँदै सो वर्गलाई लक्षितगर्दै मासिक कार्यतालिका तयार गरी कम्तिमा महिनाको एक पटक दक्ष र विज्ञ जनशक्तिबाट घुम्ती स्वास्थ्य परिक्षण शिविर/गाउँघर क्लिनिक संचालनमा ल्याईनेछ।
- नेपाल सरकारले गम्भिर प्रकृतीको रोग भनी तोकिएका बिरामी नागरिकहरूलाई स्वास्थ्य सेवाको पहुँचका लागि यातायात खर्च उपलब्ध गराईने नीति लिईनेछ।
- गाउँघर क्लिनिक तथा नियमित खोप क्लिनिकमा सेवा दिने स्वास्थ्यकर्मीलाई प्रोत्साहन स्वरूप यातायात खर्च उपलब्ध गराउने नीति लिईनेछ।

४. महिला, बालबालिका ,जेष्ठ नागरिक, अपाङ्ग र सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी नीति:

- नगरपालिकाबाट सञ्चालन हुने सबै प्रकारका नीति निर्माण, विकास निर्माण र कृयाकलापहरूमा समावेशी सिद्धान्त अनुरूप समावेशी क्लस्टरका सबै समुहको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ।
- सबै प्रकारका महिला हिंसा विरुद्ध शुन्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गरिनेछ।

- सामाजिक-आर्थिक रूपले विपन्न महिला, अपाङ्ग र पिछडिएको वर्गको आय-आर्जनको लागि सीप विकास तालिम तथा कृषि र पशुपालनको लागि अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- महिला व्यवसायी र उद्यमीहरूलाई प्रोत्साहन गर्न व्यवसाय दर्ता गर्दा लाग्ने शुल्कमा छुट दिन आर्थिक ऐनमा विशेष व्यवस्था गरिनेछ।
- बाल पोषण, बाल स्वास्थ्य, बाल विकास, बाल संरक्षण र बाल सहभागिताको लागि एकिकृत कार्यक्रम बनाई लागु गरिनेछ।
- नगरपालिकाबाट निर्माण हुने हरेक संरचनालाई बालमैत्री एवं अपाङ्गमैत्री बनाईनेछ।
- बाल क्लव, बाल सञ्जाल, बाल इजलास, बाल समुह गठन गरी विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- न्यायपूर्ण र जिम्मेवार समाज निर्माणको लागि बाबु-आमा विहिन बालबालिका संरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- अति अशक्त सामाजिक सुरक्षा लाभग्राहीहरूको सामाजिक सुरक्षा भत्ता घरदैलोमा पुर्याउने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- सामाजिक संघ-संस्था र गैर सरकारी संस्थाहरूको समन्वय र सहकार्यमा जेष्ठ नागरिक सहायता कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- महिलाहरूमात्र सदस्य रहेको सहकारी संस्थाहरूलाई थप प्रोत्साहन गर्दै त्यस्तै प्रकृतिको सहकारीहरू स्थापनाको लागि आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

- लैङ्गिक हिंसा, यौन हिंसा, लागुऔषध दुर्वेसनी, सबै प्रकारका शोषण बिरुद्ध सचेतना अभिवृद्धि गर्न विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी र अभिभावकको लागि अनुशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

(ग) भौतिक पूर्वाधार विकास नीति:

- नगर भित्र रहेका वडा कार्यालयहरूबाट पालिकाको केन्द्र र नजिकको पिच सडकमा जोडिने सडक लगायतका मुख्य सडकहरूको आवश्यकतानुसार निर्माण, स्तरोन्नती र मर्मत गरी सडक पूर्वाधारको दिगो र गुणस्तरीय व्यवस्थापन गरिनेछ।
- नगरपालिकाको गौरवको रूपमा रहेको जयटार-जनक मावि-चुवाने सडक, कानपुर डाँडागाउँ हुँदै विपि राजमार्ग जोड्ने सडक, दलसिंगे-ऐसेलुचौर दाप्चा सडक, श्यामपाटी कुरुगाँउ वडा कार्यालय जोड्ने सडक, विपि राजमार्ग वडा कार्यालय जोड्ने सडक, वि.पि. राजमार्ग-ढुङ्गासाँघु-चरुवा-भेडाबारी-बोहोर सडक, नौबिसे-काक्रे सडक, दाप्चा-बसेरी सडक, भकुण्डे-आरुबारीचौर-दाप्चा सडक, दाप्चा-गहते सडक, दाप्चा-पिपलटार सडक, तल्लो हटिया काक्रे चौकीडाँडा सडक लगायतका आयोजनाहरू सञ्चालन गरिनेछन्।
- नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको समन्वय र सहकार्यमा रणनीतिक महत्वका सडक-पुल लगायतका पूर्वाधारको निर्माण गरिनेछ।
- निर्माण सम्पन्न भएका सडक लगायतका पूर्वाधारको सामयिक र नियमित मर्मत सम्भार गरी सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण गरिनेछ।

- प्रत्येक वडामा बालमैत्री पार्क, पिकनिक स्पट ,चौतारो, पोखरी, खेलमैदान, पुस्तकालय, संग्रहालय, योगकेन्द्र आदि स्थापना गर्दै लगिनेछ।
- नगर विकास कोषको सहकार्यमा वडा नं २, ३ मा एकिकृत बस्ती विकास आयोजना सञ्चालन गरिने छ। अन्य वडाहरुमा आवश्यकता र सम्भाव्यता अध्ययन गरी एकिकृत बस्ती विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- पर्यटन पूर्वाधारको निर्माणको लागि संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र निजी क्षेत्रसँग सहकार्य गरिनेछ।
- पूर्वाधार संरचना वातावरणमैत्री र दिगो हुने गरी निर्माण गरिनेछ।
- पूर्वाधार संरचनाको संरक्षण, मर्मत सुधार एवं प्रभावकारी उपयोग गर्न स्थानीय उपभोक्ता समिति वा टोल विकास संस्थाहरुको परिचालन गरिनेछ।
- आवधिक योजना, मध्यमकालिन खर्च संरचना र सडक गुरुयोजना तर्जुमा एवं अध्यावधिक गरी योजनाबद्ध भौतिक पूर्वाधारको निर्माणको शुरुवात गरिनेछ।

(घ) वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

वातावरण संरक्षण नीति:

- नगरको सफाई र आकर्षण: फोहोरमैलाको उचित विसर्जन र वैज्ञानिक व्यवस्थापन” भन्ने घोषित नीतिलाई स्थापित गर्न नगर सरसफाई कार्यक्रम अभियानकै रूपमा संचालन गरिनेछ।
- नेपाल जलवायु नमुना कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।

- “स्वस्थ म र स्वच्छ वरीपरी ;वातावरण संरक्षण सबै लागिपरी” भन्ने नारालाई सार्थक तुल्याउन नियमित सरसफाई, वृक्षा रोपन, वनजंगल संरक्षण, खानेपानी मूल संरक्षण ,पोखरी —चौतारी संरक्षण जस्ता कार्यक्रमहरूमा आम जनताहरूलाई सुसुचित र परिचालन गरिनेछ।
- विकास निर्माणका हरेक कृयाकलापलाई वातावरण मैत्री बनाईनेछ।
- जलवायु परिवर्तनका असरहरूसँग जुध्न स्थानीय जलवायु अनुकूलन कार्ययोजनालाई लागु गरिनेछ।
- फोहोरमैलाको दिगो व्यवस्थापनको लागि नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको सहकार्यमा सो संग सम्बन्धित गुरुयोजना बमोजिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- वडाहरूसँगको सहकार्यमा सडकको दायाँ बायाँ उपयुक्त स्थलमा स-साना उद्यान (बगैचा) निर्माण गरिनेछ।
- वि.पि. राजमार्ग सरसफाई अभियानलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- नगरपालिका भित्रका बजार क्षेत्रहरूलाई लक्षित गरी सार्वजनिक शौचालयहरूको निर्माण गरिनेछ।
- खाली सार्वजनिक जग्गाहरूमा उत्पादनमूलक कृषि वन कार्यक्रम तर्जुमा गरी स्थानीय जनसमुदायमार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ।
- पोलिथीन झोलाको प्रयोगलाई निरुत्साहित अभियान सञ्चालन गरिनेछ।
- घरको फोहोर घरैमा व्यवस्थापन गर्न प्रोत्साहन गर्ने नीति लागु गरि स्वच्छ शहरको प्रवर्द्धन गरिनेछ।
- इसिमोड, सिप्रेड लगायतका संघसंस्थाहरूको सहकार्य, समन्वय र सहयोगमा वातावरण संरक्षणसँग सम्बन्धित विविध कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।

विपद् व्यवस्थापन नीति:

- आकस्मिक सेवाका सवारी साधनहरू जस्तै एम्बुलेन्स, दमकल आदि साधनलाई नगर भित्र तथा छिमेकी पालीकाहरूलाई समेत विपद्को बेलामा निःशुल्क सञ्चालन गर्ने गरी व्यवस्था मिलाईनेछ।
- नगरभित्र प्राकृतिक विपत्ति र अन्य कृत्रिम विपत्तिबाट राहतका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न नगरपालिका, नेपाल प्रहरी, नेपाली सेना, रेडक्रस, स्काउट लगायत विभिन्न संघसंस्थाहरूसँग समन्वय गरिनेछ।
- गठन भएका सम्पूर्ण वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति र नगर स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यक तालिमको व्यवस्था गर्दै स्रोत साधनयुक्त बनाई तयारी अवस्थामा राखिनेछ।
- प्राकृतिक प्रकोपमा परेका परिवारको राहत तथा पुनर्स्थापनमा जोड दिइनेछ।
- नगरपालिकाद्वारा निर्मित विपद् व्यवस्थापन तथा प्रतिकार्य योजनाको आधारमा विपद्को पूर्व तयारी गर्ने कामलाई विशेष प्राथमिकता दिनुका साथै नगरपालिकामा आपतकालीन उद्धार तथा राहत कोष र सामग्रीको थप व्यवस्था गरिनेछ।

फोहोरमैला व्यवस्थापन नीति:

- “सफा शहर सबैको रहर” भन्ने नीति अनुसार नगरपालिका क्षेत्रको फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि निजी क्षेत्रको साझेदारीमा एकीकृत वैज्ञानिक फोहोरमैला प्रशोधन तथा व्यवस्थापन केन्द्रको निर्माण गरिनेछ।

- फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि जनचेतना वृद्धि गरी फोहोरलाई श्रोतमा नै वर्गीकरण गरी प्रशोधनका माध्यमबाट मोहोरमा रूपान्तरण गरिनेछ।
- फोहोर व्यवस्थापनका लागि निर्माण गरिने केन्द्रको कार्यविधि तर्जुमा गरी साझेदारीमा काम थालनी गरिनेछ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापनमा श्रोत संकलन दिगो व्यवस्थापनका लागि छिमेकि नगरपालिका धुलिखेल, पनौती, पाँचखाल, बनेपा, मण्डनदेउपुर लगायत रोशी, तिमाल गाउँपालिकासँग साझेदारी गर्ने नीति लिईनेछ।

(ड) संस्थागत विकास तथा सुशासन:

सूचना संचार तथा प्रविधि विकास सम्बन्धी नीति:

- वडाबाट हुने सबै प्रकारका सिफारिसहरूमा एकरूपता ल्याउन सिफारिस व्यवस्थापन प्रणाली विकास गरी लागु गर्न काम थालिनेछ।
- सूचना प्रविधिको प्रयोग मार्फत कागज रहित सरकारको अवधारणा अनुरूप कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
- नगरको मुख्य-मुख्य चोकहरूमा निःशुल्क वाई-फाई नेटको व्यवस्था मिलाईने नीति लिईनेछ।
- नगरका मुख्य चोक, बजार, धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्र तथा सम्बेदनशील स्थलहरूमा सिसिटिभी जडान, निःशुल्क वाइफाइ सेवा विस्तार, सूचना केन्द्रहरूको व्यवस्थित सञ्चालन, नेटवर्किङ्ग विस्तार लगायतका कार्यहरू गरिनेछ।

- नगरवासीको सूचना प्राप्त गर्ने अधिकारलाई सुरक्षित गर्नको लागि नगर भित्र पत्रपत्रिका, एफ.एम रेडियो अनलाईन मिडिया सञ्चालन गर्न सम्बन्धित संघ संस्था, व्यक्तिलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
- नगरवासीलाई सूचनाको हकको सुनिश्चित गर्ने उदेश्यले दैनिक वा साप्ताहिक रेडियो कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- नमोबुद्ध नगरपालिकालाई स्मार्ट तथा समृद्ध नगर विकासका लागि आवश्यकता पहिचान गरी चरणबद्ध रूपमा समय सापेक्षित प्रविधिमैत्री नमोबुद्ध विकास गर्ने नीति लिइनेछ।
- नेपाल पत्रकार महासंघ सहित पत्रकारितासँग सम्बन्धित संघसंस्थाहरूसँगको सहकार्यमा संचार क्षेत्रको प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।

संस्थागत विकास तथा सुशासन सम्बन्धी नीति:

- LISA सँग जोडिएका सूचक र सो सँग सम्बन्धित कृयाकलापको पूर्ण कार्यान्वयनका लागि फोकल पर्सनलाई थप जिम्मेवार तुल्याईनेछ।
- आयोजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक परिक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण, स्वत प्रकाशन, वार्षिक समिक्षा कार्यहरुबाट पारदर्शिता एवं स्थानीय सुशासन कायम गरिनेछ।
- गुनासो सुन्ने र समाधान गर्ने परिपाटीको विकास गरिनेछ।
- नगरपालिकाबाट प्रदान गरिने सेवालाई अविच्छिन्न राख्न स्वीकृत दरबन्दी तेरिज बमोजिम मानव संसाधन योजना बनाई नियमित पदपूर्ति गरिनेछ।

- नगरपालिकाबाट सम्पादन हुने कार्यलाई व्यवस्थित गर्न आवश्यक कानून र कार्यविधि निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।
- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली निर्माण गरी लागू गरिनेछ।
- नागरिकको सूचनाको हकलाई प्रचलित गराउन नगरपालिकाबाट सञ्चालन हुने /भएका निर्णय, कार्यक्रम, सूचना आदिलाई नगरको वेभसाईट मा नियमित प्रकासन गरिनेछ। आम जनसमुदाय र सरोकारवालाहरुको उपस्थितिमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- व्यवस्थापन कार्यविधि बमोजिम सर्वेक्षण कार्य गरिनेछ।
- सेवाग्राहीले छिटो सेवा प्राप्त गर्ने गरी संरचनाहरु तयार गरिनेछ। सार्वजनिक सेवा मापदण्ड तयार गरी लागू गरिनेछ।
- स्थानीय शासन संस्थागत स्वःमूल्याङ्कन र वित्तिय जोखिम मूल्याङ्कन समयमानै सम्पन्न गरी कमजोरी सुधार गर्न कार्ययोजना बनाई लागू गरिनेछ।
- डिजिटल नापी गर्ने कार्य विभिन्न सरकारी निकायहरूसंग समन्वय गरी शिघ्र कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ।
- वित्तिय शुसासन कायम गर्न शून्य बेरुजुको नीति अवलम्बन गरिनेछ।
- कार्यसम्पादन सम्झौताको आधारमा कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गरिनेछ।
- जनप्रतिनिधि एवं कर्मचारीहरुको क्षमता विकासको लागि क्षमता विकास कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ।
- नगरपालिका भित्र रहेका सम्पूर्ण सार्वजनिक./सरकारी जग्गा, जमिन, भवन, सवारीसाधन एवं भौतिक सम्पत्तिको एकीकृत विवरण तयार गरी सरकारी सम्पत्ति संरक्षण कार्यलाई व्यवस्थित गरिनेछ।

- संघीय तथा प्रदेश सरकारको ऐन तथा नीति बमोजिम कर्मचारीहरुको स्तरवृद्धि, तहवृद्धि लगायत सेवा सुविधाको व्यवस्थालाई कार्यान्वयन तथा कामको मूल्यांकनका आधारमा पुरस्कार समेतको व्यवस्था गरिनेछ।
- दुर्घटना न्यूनीकरण, शान्ति सुरक्षामा थप मद्दत पुर्याउन सी.सी. क्यामरा जडानलाई विस्तार गर्ने, भईरहेकालाई आवश्यकता अनुसार मर्मत सम्भार गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ। सडक बत्ति एवं थप सोलार बत्ति जडानमा आवश्यक समन्वय गरिनेछ।

राजस्व परिचालन सम्बन्धी नीति:

- नगरपालिकाको आर्थिक ऐन बमोजिम तोकिएको करको दायरामा सबै करदाताहरुलाई ल्याउन विषेश अभियान सञ्चालन गरिनेछ।
- कर संकलनको लागि सूचना प्रविधि र एपको प्रयोग गरी दर दाखिला कार्यलाई सरलीकृत गरिनेछ। साथै आगामी आर्थिक वर्ष देखि शुत्रमा आधारित सफ्टवेयर मार्फत राजस्व संकलन गरिनेछ।
- उत्कृष्ट करदाताहरुलाई नगरपालिकाले आयोजना गर्ने विषेश समाहरोमा सम्मान गरिनेछ।
- तोकिएको समयमा कर दाखिला गर्न करदातालाई विषेश प्रोत्साहन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- राजस्व सुधार योजना निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।

सम्बन्ध, सहकार्य तथा साझेदारी नीति:

- नगरपालिकाको गौरवको आयोजना सञ्चालन गर्न, निकटवर्ती पालिकाहरूसँग मिलेर अन्तर-पालिकास्तरीय आयोजना सञ्चालन गर्न नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र पालिकाहरूसँगको सहकार्य र साझेदारीलाई प्रभावकारी बनाईनेछ।
- तुलनात्मक लाभका क्षेत्रहरूको पहिचान गरी आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन गर्न निजी क्षेत्रहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
- गैर सरकारी संघ-संस्थाहरूले सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमहरूलाई नगरपालिकाको वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।

सामाजिक परिचालन तथा सामाजिक सशक्तिकरण नीति:

- वडा समितिहरूसँगको समन्वयमा वडा तथा टोल विकास समिति निर्माण गरि उक्त समितिलाई सामाजिक कार्य गर्न परिचालन गरिनेछ।
- पाँच लाख भन्दा साना आयोजनाहरूको अनुगमन गरी सुधारका लागि सुझावहरू कार्यान्वयन गराउन तथा तोकिए बमोजिम कार्य सम्पन्न भएका आयोजनाहरूको भूक्तानी सिफारिस गर्न वडा स्तरीय अनुगमन समिति गठन गरी कृयाशील तुल्याईनेछ।
- नागरिक सचेतना अभिवृद्धि गर्न, सामाजिक न्याय कायम गर्न, सामाजिक कुरिती निवारण गर्न सामाजिक र सामाजिक महत्वका विषय उपर पैरवी गर्न सामाजिक संघ-संस्थाहरूलाई परिचालन गरिनेछ।
- सरोकारवाला निकायहरूसँगको समन्वय, सहकार्य र सहयोगमा नमोबुद्ध नगरपालिका भित्र सडक मानव मुक्त नगर बनाउने नीति लिईनेछ।

न्यायीक समिति सम्बन्धी नीति:

- बागमती प्रदेश सरकारको नीति अनुसार न्यायिक इजलासको प्रभावकारिताका लागि साझेदारीमा न्यायिक सहजकर्ताको व्यवस्थापन गरिनेछ।
- न्यायिक समितिमा निवेदन दर्ता भई फछ्रोँट गर्न बाँकी विषयहरूमा न्याय निरूपणमा सक्रियता ल्याईनेछ।
- “ढिलो न्याय प्रदान हुनु न्याय दिन ईनकार गर्नु हो (Justice delay is justice denied)” भन्ने भनाईलाई आत्मसाथ गर्दै न्याय सम्पादनलाई छिटो छरितो तुत्याउन आवश्यक प्रबन्ध मिलाईनेछ।
- न्यायीक समितिका पदाधिकारी तथा मेलमिलापकर्ताहरूको क्षमता अभिवृद्धिको लागि अभिमुखीकरण कार्यक्रमको व्यवस्था गरिनेछ।
- मेलमिलापको माध्यमबाट वडा स्तरमा मेलमिलापकर्ताहरूको सकृयतालाई प्रवर्द्धन गरी यथाशिघ्र विवाद सामाधान गरिनेछ।
- न्यायमा आम नगरिकको पहुँच सुनिश्चित गर्न स्थानिय न्यायीक समितिको कार्यालयलाई व्यवस्थित बनाईनेछ।

आदरणीय नगरसभाका सदस्यज्यूहरु,

एकातिर हाम्रो सामु चुनौतीका अग्ला पहाडहरु उभिएका छन् भने अर्कातिर सम्भावनाको फरालिको क्षितिज उघ्रिएको छ। हालसम्म प्राप्त उपलब्धिको संरक्षण गर्दै संविधान निर्दिष्ट समाज निर्माण गरी सुशासनको जगमा शान्त, सम्बृद्ध र सहिष्णु समाज निर्माणको दायित्व पनि हाम्रै काँधमा रहेको छ। यस नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनले उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि, मानव संशाधन विकास, रोजगारी सिर्जना, पूर्वाधार विकास र गरिबी न्यूनीकरण गर्दै सामाजिक न्याय, दिगो विकास र वातावरण संरक्षण सहितको आर्थिक समृद्धि हासिल हुने विश्वास लिएको छु।

अन्तमा,

नमोबुद्ध नगरपालिकाले विगतका असल र जनमुखी नीति तथा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई वितरणमुखी भन्दा उत्पादनमुखीमा आधारित कार्यक्रम संचालन सहितको आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गरेको छु। नगरपालिकाको नीति तर्जुमा तथा कार्यक्रम तर्जुमाका क्रममा सहभागितामूलक योजना प्रकृयाका सबै चरणमहरुमा सहभागी हुनु हुने र सहजीकरण गर्नुहुने सबैमा हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु। साथै यस कार्यलाई सफल र प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नकालागि सम्बद्ध सबै पक्षबाट सदाझै सल्लाह, सहयोग र सुझावको अपेक्षा गर्दै वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा कार्यमा सक्रिय एवं रचनात्मक सहयोग पुर्याउनु हुने सबैमा धन्यवाद दिन चाहन्छु र कार्यान्वयनकालागि पनि उचित साथ र सहयोगको अपेक्षा गर्दछु। नगरको अधिकार, श्रोत साधन, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता र जवाफदेहिता सहितको स्थानीय सरकारको रूपमा स्थापित नमोबुद्ध नगरपालिकाको आर्थिक समृद्धि र स्थानीय स्तरमा लोकतन्त्रको अभ्यासको क्रममा सहयोग गर्नुहुने प्रतिनिधि सभा सदस्य, बागमती प्रदेश सभा सदस्य, बागमती प्रदेश सरकार, संघीय सरकार, सम्पूर्ण जनप्रतिनिधि, राजनीतिक दल, कर्मचारी, सुरक्षाकर्मी, संचारकर्मी, लगायतमा समृद्ध नमोबुद्ध नगरपालिका

निर्माणमा आवश्यक सहयोग गर्नु भएकोमा हार्दिक कृतज्ञता सहित धन्यवाद व्यक्त गर्दछु। जय जनता
! जय नमोबुद्ध नगरपालिका !!

“भ्रष्टचार मुक्त नगर, हाम्रो प्रतिवद्धता”

धन्यवाद। जय नमोबुद्ध।।

कुनसाङ लामा

नगर प्रमुख

नमोबुद्ध नगरपालिका

बागमती प्रदेश, भकुण्डेबेशी, काभ्रेपलाञ्चोक।

मिति: २०८१ असार ७ गते ।